

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om forstærkning af Ribe dige og anlæg af veje langs nogle diger.

(Lovforslag nr. 191. Fremsat 4/2 76).

Erik Andersen (S):

På socialdemokratiets vegne, men i særdeleshed på den sydvestjyske befolknings vegne, vil jeg gerne takke regeringen og ministeren for offentlige arbejder for, at der nu endelig kommer et lovforslag, der kan sætte gang i de længe tiltrængte forstærkninger af havdigerne langs den syd- og sønderjyske vestkyst.

Der er måske særlig grund til at takke ministeren for den imødekommenhed, han har vist over for de lokale myndigheders, det vil sige amters og kommuners, ønsker med hensyn til valget af løsning for den nordlige del af digerne, det såkaldte Ribe dige fra Vester Vedsted til Store Darum. Den valgte løsning, altså forstærkningen af det eksisterende dige, må, selv om det er langt den dyreste løsning, anses for den eneste rimelige, bl. a. under henvisning til, at det oprindelige Ribe dige, der blev færdigbygget i 1914, primært blev bygget for at beskytte marsken. Den billige løsning med det tilbagetrukne dige til beskyttelse af selve Ribe by ville mere eller mindre prisgive de 432 familier, der har deres hjem og virke i Ribemarsken.

Det ville nok have været lidt grotesk at give udtryk for glæde over stormfloderne, der indtraf i begyndelsen af januar dette år, men der er i forbindelse med dette flere ting at glædes over. For det første at disse stormfloder ikke fik de katastrofale følger, som det en overgang truede med, men at vinden vendte og vandstanden som følge deraf faldt, inden højvande indtraf.

For det andet at digeberedskabet, herunder evakueringstjenesten, fungerede, selv om der har kunnet peges på visse tekniske mangler i varslingstjenesten. Den lokale befolknings og herunder ikke mindst hjemmeværnets beredvillighed og indsats giver en begrundet formodning om, at selv om stormfloden havde fået den frygtede katastrofale karakter, ville den næppe have kostet menneskeliv.

For det tredje at disse stormfloders an-

greb på digerne har givet teknikerne visse erfaringer med hensyn til belægning og udformning, som kan være nyttige ved bygningen af de nye diger. Hvis jeg et øjeblik med formandens tilladelse må bevæge mig lidt på kanten af forretningsordenen og beskæftige mig med detaljer, vil jeg gerne pege på, at bornholmsk granit er en mulig og holdbar belægning, der i øvrigt anvendes andre steder i Europa. Selv om det ville være en dyrere belægning end klæg, kunne det nok løse andre samfundsmæssige og beskæftigelsesmæssige problemer i en anden del af riget.

Endelig kan der være grund til at glæde sig over, at disse stormfloder formentlig har skabt et gunstigt politisk klima for denne og følgende loves hurtige vedtagelse. De enkelte partiers repræsentanters iver efter at vise sig på digerne efter stormfloden kan for mig at se kun efterlade det indtryk, at også de partier, der inden disse forårsstorme kunne have modsat sig anvendelse af statsmidler til digeformålene, i dag vil medvirke positivt. Da statsministeren allerede i den skriftlige del af åbningstalen i oktober 1975 bebudede, at digeproblemerne ville blive taget op i indeværende folketingssamling, kan stormfloden i 1976 ikke betegnes som en årsag til regeringens udspil, ligesom statsministerens og ressortministerens besøg på digerne næppe kan tages til indtægt for mine foregående betragtninger.

Må jeg også give udtryk for tilfredshed med, at parallelvejene, de såkaldte bærmeeje, er med i lovforslaget. Som en af dem, der i mere end 15 år har været med i planlægning og indøvelse af digeberedskabet langs Ribediget, kan jeg bekræfte, at disse faste veje langs digerne har været et savn, og at deres etablering vil have meget stor betydning for overvågningen og sikringen af digerne, herunder også sikkerheden for det personel, der sættes ind i denne tjeneste.

Må jeg til slut indtrængende opfordre til, at den forventede lov om udbygningen af det sydligste digekompleks fra Emmerlev til grænsen fremmes mest muligt.

Det turde herefter ikke være nødvendigt at give udtryk for mit partis helhjertede vilje til medvirken til dette lovforslags hurtige gennemførelse.

Ivar Hansen (V):

De to stormfloder, som indtraf i januar langs den sydvestjyske kyst, kunne have udviklet sig til katastrofer, som kunne have fået et meget betydeligt omfang, katastrofer, hvor de materielle skader langt ville overgå de udgifter, vi nu taler om til forstærkningen og udbygningen af de nuværende diger, katastrofer, som det i givet fald ville have været en national opgave at afbøde virkningerne af, i det omfang det overhovedet var muligt. Nu kan vi kun glæde os over, at det ikke gik sådan, men der er måske grund til at tilføje, at derfor må kortsigtede økonomiske hensyn ikke være afgørende for de løsninger, som vi nu vælger.

Det gælder sikkerheden og trygheden for en hel egns befolkning i dens daglige tilværelse, en sikkerhed, som i virkeligheden er blevet alvorligt svækket ved de to stormflodssituationer, vi har oplevet her på det sidste. Der er ingen tvivl om, at den usikkerhed, som nu har bredt sig hos den lokale befolkning, bl. a. kan bevirke, at bestræbelserne for en fortsat erhvervsudbygning i de berørte egne vanskeliggøres. Netop en sådan udbygning er hårdt tiltrængt, og derfor må vi undgå, at den situation opstår.

Vi betragter digesikringen i Sydvestjylland som et samlet hele, og derfor vil jeg gerne sige til ministeren, at vi følger forhandlingerne med de tyske myndigheder med megen opmærksomhed, og vi opfordrer til, at alle muligheder for at opnå hurtige resultater udnyttes, således at vi også i indeværende samling kan nå at tage stilling til Højerdiget.

Med hensyn til det foreliggende lovforslag vil jeg sige, at den aftalte økonomiske byrdefordeling jo ikke er udtryk for en historisk set fastlagt fordelingsnøgle. Der er eksempler på digebyggeri, hvor staten har betalt $\frac{2}{3}$ af udgifterne, landvindingsarbejder i området er betalt af staten alene, de anlagte katastrofeveje ud til digerne er anlagt med 95 pct. statspenge. Og der er andre eksempler på kystsikringsarbejder, hvor staten har betalt hele udgiften.

Jeg vil gerne tilføje, at vi anser løsningen af disse opgaver for værende af en art, som har en national karakter, og derfor vil vi også gerne i udvalget drøfte udgiftsfordelingen nærmere, før vi tager endelig stilling hertil.

Vi ved, at de sønderjyske myndigheder har givet udtryk for ønsket om at få bygget et fremskudt dige ved Højer, og vi ser, at ministeren vel på regeringens vegne har givet udtryk for tilslutning hertil. Det skal vi ikke drøfte i dag. Men jeg vil gerne sige, at hvis et sådant projekt bliver virkeliggjort, vil det løse de alvorlige problemer med oversvømmelser, som åløbenes vandmasser kan give anledning til ved langvarige højvandsstande. Bagvandsproblemerne fra åløbene i Ribe amt er også af betydeligt omfang. Men det foreliggende lovforslag tager jo ikke sigte på en samtidig løsning heraf. Derfor vil jeg gerne sige, at vi ønsker det spørgsmål taget op til drøftelse i trafikudvalget med henblik på en løsning i forbindelse med dette lovforslag.

Vedligeholdelse af digerne har jo hidtil været pålagt lodsejerne eller digelagene. Vi vil også gerne tage anledning til at drøfte, hvorvidt det fortsat er en rimelig ordning, netop med baggrund i de skader, vi nu har set havet kan forvolde. Derudover bliver kysterne desværre også i stadig stigende omfang losseplads for en stor del af Nord-søen.

Jeg skal blot til slut sige, at vi fra venstres side er indstillet på at fremme udvalgsarbejdet mest muligt, således at vi snarest kan komme i gang med digesikringsarbejdet ved Ribe.

Dohrmann (FP):

Som man måske har bemærket, er fremskridtspartiet altid meget påpasseligt, når de forskellige partier fremsætter deres for det meste udgiftkrævende lovforslag. Til gengæld kan man også være sikker på, at de forslag, vi selv fremsætter, og de forslag fra andre partier, som vi støtter, både er nødvendige og gode.

Det foreliggende forslag om forstærkning af Ribediget og anlæg af nogle bæremeveje vil fremskridtspartiet støtte. Vi kan ganske simpelt ikke acceptere, at befolkningen i det syd- og sønderjyske område skal leve i en stadig frygt for, at det skal blæse op, og dermed truslen om stormflod og oversvømmelse.

De katastrofesituationer, vi har oplevet her i vinter, må vi indrømme har været en medvirkende årsag til, at planen om kystsikringen er blevet fremskyndet. Vejen fra

[Døhrmann.]

Sønderjylland til ministeren og hans embedsmænd er lang og trang. Det har vist sig gang på gang, og det er sørgeligt, at en katastrofesituation som den, vi har oplevet, skal være nødvendig, for at der tages et initiativ. Nu er det bevist, at et projekt til kystsikring er nødvendigt. Det haster. Jeg håber, ministeren har forstået sagens alvor:

Nu kunne det ved denne lejlighed være fristende at rette en kritik mod de ansvarlige for kystsikringen. Jeg tænker i denne forbindelse såvel på de skiftende regeringer som på det udvalg, der igennem 12 år har arbejdet med problemet uden at opnå et enigt resultat. Det er igen et klart eksempel på, hvor let man tager på tingene i et sådant udvalg. Mon man ikke burde undersøge, hvilke andre udvalg der i årevis på lignende måde har siddet mere af navn end af gavn.

Nu omfatter lovforslag nr. 191 kun en forstærkning af Ribediget og anlæg af nogle bærmøveje. Det er meget beklageligt, at ministeren endnu ikke har opnået en aftale med de tyske myndigheder om bygningen af et fremskudt dige i Sønderjylland. Min opfattelse er desværre, at ministeren optræder noget nølende. Det er, som om ministeren er tilbøjelig til at overlade afgørelsen til tysk initiativ. Jeg er ganske klar over, at der skal opnås enighed mellem Danmark og Tyskland om et sådant projekt, men der er intet til hinder for, at dette folketing i princippet kunne træffe en beslutning om bygning af et fremskudt dige under forudsætning af tysk tilslutning. En sådan beslutning ville sikkert fremme en tysk vedtagelse og dermed fremme hele projektet.

Ministerens kan til gennemførelse af det fremskudte dige regne med fremskridtspartiets fulde tilslutning.

Jeg vil også gerne ved denne lejlighed på det kraftigste tage afstand fra de billige og fejlagtige kommentarer, ministeren fremkom med her under forrige onsdags spørgetid. Ministeren sagde, at vi havde forsøgt at forsinke kystsikringen ved at foreslå nogle besparelser. Det, vi har stemt imod, er en bevilling til udbygning af en administrationsbygning beregnet for arkivplads. Det andet, vi gerne ville spare på, er pensions- og lønforhøjelse til tjenestemænd. Altså in-

tet som helst med anlægsudgifter til kystsikring.

I fremskridtspartiet har vi i lang tid beskæftiget os med denne kystsikring. Alle-rede i december, altså før stormflodstruslen, inviterede vi amtsborgmesteren samt hans sagkyndige her til Christiansborg for at give en orientering. Amtsborgmesteren var meget positiv, og i forbindelse med hans besøg inviterede vi samtlige folketingsmedlemmer til at deltage i den orientering. Der kom to. Jeg ved godt, at flere af folketingsmedlemmerne ikke har behov for den orientering, fordi de er inde i det i forvejen, og derfor håber jeg ikke, at det skal tages som et udtryk for en ringe interesse for sagen.

Vi er meget positive og indstillet på et hurtigt udvalgsarbejde. Vi har en del spørgsmål, der skal besvares. I særdeleshed er vi interesseret i nogle oplysninger fra de lokale myndigheder i Ribeområdet.

Ingomar Petersen (RV):

Jeg vil egentlig godt starte med at sige, at det undrer mig meget, at specielt fremskridtspartiet her vil rette en kritik mod de ansvarlige for kystsikringen, når man udmærket ved, hvordan fremskridtspartiet har gjort alt for at nedsætte bevillingerne til kystinspektoratet, som virkelig har et arbejde at gøre dér, og mig bekendt har fremskridtspartiet nu heller ikke været så ivrige på det felt, før efter at stormfloden trådte i kraft.

På det radikale venstres vegne kan jeg kun hilse med tilfredshed, at folketinget nu endelig efter så mange års arbejde i stormflodsudvalget kan begynde at tage stilling til kystsikringsproblemerne ved den syd- og sønderjyske vestkyst. Kystsikring er et forsvarsarbejde for landet og dets befolkning, et forsvar mod angreb fra storm og hav.

Af ministerens fremsættelsestale fremgår det klart, at regeringen har truffet sit valg i Sønderjylland, nemlig det fremskudte dige. Regeringen må nu lægge et stærkt pres på den vesttyske regering i Bonn, så tilslutning herfra meget hurtigt kan afklares og et endeligt lovforslag vedrørende de sønderjyske digeproblemer kan fremsættes og færdigbehandles i denne samling.

De seneste stormflodskatastrofer viser med al tydelighed, at det er en hastesag.

[Ingomar Petersen.]

Befolkningens liv og helbred må ikke sættes på spil som følge af langsommelighed i den politiske beslutningsproces eller manglende kommunikation regeringer imellem.

Hvad angår det foreliggende lovforslag angående udgiftsfordelingen, er ministeren åbenbart enig med de lokale myndigheder om, at den lokale udgift tænkes fordelt med $\frac{2}{3}$ til amtskommunen og $\frac{1}{3}$ til kommunerne.

Med den udformning, lovforslaget har, må man formode, at den lokale andel af byggeudgifterne skal betales kontant i takt med arbejdets udførelse. Der kan rejses tvivl om, hvorvidt primærkommunerne på så kort tid kan klare deres andel uden væsentlige forhøjelser af kommuneskatten. For Ribes vedkommende vil budgettet skulle forhøjes med 11 mill. kr., og det vil over 3 år betyde en forhøjelse af kommuneskatten på godt 1 pct.

Digeanlæg m. v. bygges dog for flere hundrede år, og det var måske rimeligt, at man indrømmede de berørte kommuner et statslån over en passende årrække. I selve lovforslaget kan man, så vidt jeg kan se, ikke nogen steder finde det sikkerhedsniveau, som det forstærkede Ribedige skal have. Af lovforslagets bemærkninger fremgår det, at stormflodsudvalgets betænkning anbefaler et sikkerhedsniveau svarende til en middeltid på ikke under 200 år. De i bemærkningerne anførte overslagsbeløb er baseret på, at sikkerhedsniveauet er fikseret til en middeltid på 200 år. Det er derfor nærliggende at spørge trafikministeren, om lovforslaget fastlæser sikkerhedsniveauet svarende til en middeltid på 200 år, eller om det er meningen, at det i lovforslaget omtalte byggeudvalg skal fastsætte middeltiden.

Jeg er tilfreds med, at ministeren i medfør af lovforslagets § 10 kan ændre digelagens vedtægter og derved forbyde foranstaltninger, som kan nedsætte digesikkerheden. Man har bl. a. fået den erfaring, at uødvendig kørsel, f. eks. i forbindelse med jagt på digets forskråning, kan svække diget overordentlig meget.

Jeg har også med glæde konstateret, at opbygningen af et forland er medtaget i forstærkningsprojektet, ligesom jeg har bemærket, at vedligeholdelsen af dette forland i en periode af 2 år fra anlægsarbejdernes færdig-

gørelse kan afholdes som en anlægsudgift. Men det fremgår ikke, om dette forland skal tillægges digelaget, eller om staten skal overtage det. Såfremt digelaget skal overtage forlandet, bør man nok ikke hænge sig for meget i den lige nævnte periode på 2 år; det afgørende må være, at man får et stabilt forland, og der er vel ingen, som i dag tør sige, om det tager to, tre eller fire år.

De bebyggelsesregulerende foranstaltninger, som er nævnt i § 12, kan man i princippet ikke være uenige i. Blot vil jeg henstille, at man i størst mulig udstrækning lytter til de lokale myndigheders råd og ønsker.

Efter § 11 skal vedkommende amtskommune over for statskassen garantere for vedligeholdelsen af de anlæg, som skal gennemføres i henhold til denne lov, og denne vedligeholdelse omfatter i henhold til bemærkningerne såvel den almindelige som den ekstraordinære vedligeholdelse. Jeg går ud fra, at denne bestemmelse ikke ændrer på de tidligere traditioner, hvorefter staten har trådt hjælpende til ved ekstraordinært store og bekostelige reparationer efter alvorlige stormfloder. Skulle jeg tage fejl, må jeg tage forbehold over for § 11.

Digerne er meget svækkede efter stormfloderne i januar, og det vil være betryggende at vide, at der nu laves veje bag digerne, således at man hurtigt kan komme frem og udbedre skaderne på digerne, og jeg vil henstille, at disse veje søges anlagt så hurtigt som muligt.

Det radikale venstre vil tilstræbe en hurtig udvalgsbehandling af lovforslaget.

Burgdorf (KF):

Jeg har på fornemmelsen, at sjælden har så mange partier og medlemmer af folketinget været så enige om et lovforslag som dette. Det har i hvert fald de ordførere, der har talt indtil nu, givet udtryk for, på nær én, og det var hr. Dohrmann. Jeg kan ikke dele hans anskuelser, jeg kan ikke være med i kritikken af ministeren på dette område; jeg synes, ministeren har handlet helt korrekt. Efter at stormflodsudvalget har afgivet sin betænkning, har både statsministeren og trafikministeren bebudet dette lovforslag, og det skal de ikke have utak for, det var ventet. At så naturen hjælper til, således at der kommer mere skub i det, er en anden sag, men jeg vil ikke tro, at dette lovforslag

[Burgdorf.]

havde ladet vente længere på sig af den grund. En stillingtagen til det senere projekt, det fremskudte dige i Sønderjylland, er jo nok blevet forceret på grund af disse naturkatastrofer, som har truet os.

Jeg kunne egentlig godt slutte her og sige, at vi principielt vil gå helhjetet ind for dette lovforslag, men der er nogle spørgsmål, som vi gerne vil have opklaret; det kan vi få i udvalget, men jeg mener, det er rigtigt at stille nogle enkelte af spørgsmålene her.

Det drejer sig om Ribedigets forstærkning fra Vester Vedsted til Store Darum. Det er helt i orden, men så må jeg spørge: hvad med de øvrige diger, der ligger længere sydpå, ikke helt nede ved Tønder—Højer-marsken, men Rejsbydiget og Ballumdiget? Er de stærke nok til at kunne klare sig? Jeg mener, at i hvert fald Rejsbydiget var ved at blive skyllet væk under den første af stormfloderne. Jeg tror, det er noget, vi skal se på.

Jeg synes, det er ganske udmærket, at de såkaldte bærmeveje, tilkørselsvejene til digerne og langs med digerne, får en sådan karakter, at man også kan bruge dem i katastrofetilfælde. Jeg har selv set her den 3. januar i år, hvordan man sad fast både med traktorer og biler, så materiel og mandskab ikke kunne nå frem. Det hjælper ikke så forfærdelig meget, at vi har eller måske får et effektivt varslingsystem, hvis man ikke kan komme frem, og derfor er det ganske udmærket, at disse veje bliver gjort i orden, så man kan komme frem med materialerne, også medens stormen raser.

Jeg har ikke så meget at indvende imod nedsettelsen af de forskellige byggeudvalg. Jeg synes nok, det er et stort forum, der skal i gang her, men der må jo være nogen, der skal have ansvaret; det er dog noget, vi gerne vil se på i udvalget.

Der er derimod et spørgsmål, som undrer mig lidt, og det er det, der står i § 15, som siger, at statens forpligtelse til vedligeholdelse af kammerslusen mod betaling af 1,5 mill. kr. til Ribe kommune ophører. Jeg vil spørge: er Ribe kommune tilfreds med den ordning? Der er jo også andre sluser i Ribe kommune. Er de også med under den ordning? Hvis jeg var ribeboer, ville jeg da sige, at det ikke kan være rigtigt, for vandet kommer jo helt inde fra det øvrige Sønder-

jylland og løber ud dér. Skal det så være Ribe by, som i al fremtid skal klare det?

Der er et andet spørgsmål, jeg gerne lige vil drage frem, som jeg har gjort det så tit før, og det er Ballumproblemet. Kunne man da ikke afsætte nogle få tusinde kroner til at sikre de mennesker, som bor dér, og som lever i konstant fare? Jeg siger det her, fordi jeg mener, det er her, det skal nævnes.

Endelig er der et andet lille problem, som jeg måske må drage frem. Der ligger en lille ø, som hedder Jordsand, ude i Vadehavet; den er ikke stor, den er kun 2,5 ha; for nogle få år siden var den 16 ha. Jeg ved, at ornitologisk er det en perle, og jeg ved, at vore venner inden for ornitologien og jagtvæsenet er meget interesseret i den, fordi der er tusindvis af fugle på øen. Kunne vi ikke i lighed med tyskerne gøre en lille smule ved grøftarbejde og faskinesætning derude for at bevare denne lille ø?

Kristine Heltberg (SF):

Lad mig sige straks: det er ganske klart, at også vi vil være med til at sikre vestkysten på de truede områder, og det gælder naturligvis dels det område, der her tales om, omkring Ribe, dels det område, som vi forhåbentlig også når at finde en løsning på sikringen af, inden dette folketingsårs udgang. Jeg håber, at ministeren når til en aftale omkring det fremskudte dige, som meget taler for i områderne sydpå. Men det foreløbige lovforslag bør nyde fremme så hurtigt som muligt; det er vigtigt, at dette arbejde kommer i gang, og de spørgsmål, som jeg trods alt vil stille både her og i udvalget, skal altså ikke på nogen måde opfattes som udtryk for en negativ holdning, tværtimod: det drejer sig om, at lovforslaget måske skjuler nogle former for sikring, som jeg gerne så.

Derfor vil jeg gerne spørge ministeren for det første: hvordan er det med udbedringerne efter de store stormflodsgennembrud, der har været i vinter, og som har gjort et så stærkt indtryk selv på fremskridtspartiet? Disse voldsomme naturkatastrofer har jo bevirket, at beskadigelserne er meget voldsomme og så voldsomme, at det ikke er rimeligt at forudsætte, at man kan reparere dem på hidtidig vis. Det gælder f. eks. sådan noget som søndre fløjdig, hvor der, så vidt jeg ved, er store gennembrud, og som jeg meget gerne ville have sikret penge til: at få

[Kristine Helberg.]

udbedret. Jeg synes ikke helt, det fremgår af hverken bemærkningerne eller af ministerens fremsættelse, om det er det, der er hensigten. Jeg vil gerne tro det, men jeg vil meget gerne forvise mig om det. Når søndre fløjdige ikke fungerer, bliver man i tvivl om, hvor meget den sikring, man får af det egentlige dige, er bevendt, hvis man ikke sikrer fløjen dér.

Rejsby havdige er jo ganske vist mange hundrede år gammelt, men vi skal da ikke glemme, at under den store stormflod i 1634 omkom 78 mennesker på grund af de dårlige forhold dér. Jeg kunne tænke mig, at vi tog spørgsmålet om reparationer på Rejsby havdige med i behandlingen her.

Jeg ville gerne se en lidt mere generøs holdning til kystsikringen. Jeg kunne tænke mig, at ikke de 60 pct., der er nævnt i forslaget, men skal vi sige henved 70 pct. ville være en mere rimelig dækning. Det er jo meget store beløb, det drejer sig om, og ikke særlig velbeslåede områders befolkning, der ellers skal dække restbeløbet.

Jeg er bekymret over de meget barske ord, der siges i § 12, hvor det hedder, at der i det område, der beskyttes af Ribe dige, ikke uden tilladelse fra ministeren må opføres ny bebyggelse. Hvorfor kunne man ikke fastholde de hidtidige mere liberale regler, måske udbygget med et krav om, at der sikres en beskyttelse op til f. eks. kote 5, der skulle kunne gøre det tilstrækkeligt? Det ville nok påføre byggeriet en vis udgift, men en lille udgift i forhold til de måske noget barske krav, der stilles i øjeblikket om, at man ikke må bygge andet end det mest nødtørftige.

Der rejser sig selvfølgelig en forfærdelig masse tekniske spørgsmål i forbindelse med et lovforslag som dette, men når jeg er kommet med nogle spørgsmål her, er det bare af hensyn til arbejdets færdiggørelse. Jeg vil gerne have så meget løst så hurtigt som muligt, så arbejdet kan komme i gang.

Svend Erik Sørensen (KrF):

Det var en naturkatastrofe af uoverskueligt omfang, Danmark to gange i januar blev skånet for, da digerne langs Sønderjyllands vestkyst med nød og næppe holdt til presset fra et brølende, stormpisket hav. Jeg tror, at hvad der stod i en avisartikel om

dem, der i de dramatiske timer var samlet i Ribe domkirke, at nogle græd og andre bad, dækker adskilligt flere, og jeg tror, at mange med mig nu bagefter føler, at der er grund til at lade takken gå både til Gud og til mennesker for en redning, der i Bibelen ville være blevet kaldt et under, men der er jo også stadig trods afkristningen i vort folk mange mennesker, der synger, at end er der en Gud foroven, der råder for Danmarks sag. Datoerne den 3. og 20. januar 1976 vil gå over i historien som en bekræftelse på sandheden i disse ord.

Nu er det vores opgave at finde ud af, hvordan vi med menneskelige midler bedst kan sikre de lave egne mod kommende katastrofer, og jeg kan da sige så meget, at vi i kristeligt folkeparti af et helt hjerte vil gå ind for det foreliggende lovforslag som et skridt på vejen. Men forstærkningen af Ribediget og vejanlæggene langs digerne kan kun være en begyndelse til en helhedsløsning, der efter vores mening bør omfatte et fremskudt dige fra Emmerlev Klev til grænsen.

Opgaven at sikre Sønderjyllands vestkyst må betragtes som en national opgave, den vil aldrig kunne løses af den lokale befolkning alene. Vi i kristeligt folkeparti kan derfor gå ind for de betydelige statsinvesteringer, der her er tale om, men vi har samtidig hæftet os ved bemærkningerne til lovforslaget om, at Tyskland og Danmark i fællesskab vil benytte sig af de muligheder, der findes for økonomisk støtte af De europæiske Fællesskaber.

Jeg har i den forbindelse to spørgsmål til ministeren: kan trafikministeren oplyse, hvad der indtil nu er kommet ud af henvendelsen til den tyske forbundsregering, samt oplyse os om, hvorvidt samarbejdet mellem tyske og danske sagkyndige er begyndt? Vi tillægger det meget stor betydning.

Så vil jeg i øvrigt tilsige vor fulde støtte til et hurtigt og positivt udvalgsarbejde.

Fuglsang (DKP):

Jeg er så langt nede i talerrækken, at hvad der er værd at sige om stormfloder, stort set er sagt, så det skal jeg lade ligge. Jeg vil derimod straks på mit partis, kommunisternes, vegne sige, at vi er positivt indstillet til forslaget for at få en løsning af digeproble-

[Fuglsang.]

merne ved Ribe i gang så hurtigt som muligt, og vi kan også godt sige, at vi føler os stort set dækket ind af det forslag, som ministeren har fremsat.

Det er rigtigt, at det ingeniørarbejde er det billigste, men det, vi står over for at skulle beslutte nu, kan vel også ses på baggrund af fortidens forsømmelser af den ene eller den anden art. Det har nemlig tidligere været sådan, at man har grebet til den billigste løsning, og den har vist sig ikke i længden at være den mest holdbare. Det dige, som blev bygget i 1912, var jo et stort, solidt, bredt dige — det fortælles, at bønderne kunne køre derud med hestevogn og nyde udsigten om søndagen — men senere hen, da man forhøjede diget, lagde man simpelt hen noget oven på det oprindelige og fik et smalt dige med en dårlig profil, som det var yderst vanskeligt, når det virkelig gjaldt, at lægge sandsække på.

Hvad forsømmelserne angår, synes det jo også at være gået ud over bæremevejene, og dertil kommer, at da man for nogle år siden fjernede broen nede ved kammerslusen, afbrød man den sådan, at man faktisk delte forbindelserne mod nord og mod syd; overhovedet har disse bæremeveje som også nævnt tidligere været i en ganske dårlig stand.

Vi er som sagt positive, men vi er ikke blinde for, at der også kan være problemer af teknisk art, som jeg nu ikke har ret meget forstand på, bl. a. spørgsmålet om indlandsvandet, men jeg vil også tro, at der bliver en hel del problemer med omkostningsfordelingen: der er nok nogle, der har bidt mærke i, at nede i forbundsrepublikken betaler regeringen de 70 pct., mens forslaget her mere beskedent nøjes med en statsdækning på 60 pct., men som sagt vil disse spørgsmål nok dukke op i udvalget.

Jes Schmidt (CD):

Efter de mange gode ord, der er sagt her, kun nogle få bemærkninger.

Det foreliggende lovforslag om forstærkning af diget mellem Vester Vedsted og Store Darum finder vor fulde tilslutning, og det samme gælder anlægget af de nødvendige bæremeveje langs med digerene.

Det er blevet nævnt, at man måske skulle se på, at kommunernes belastning i denne sammenhæng ikke blev for stor, og dette synspunkt synes jeg er noget, der skal understreges. Da digebyggeriet jo ikke er én generations sag, men mange generationers sag, er det ganske rimeligt at lægge belastningen ikke kun på folk af i dag, men også på næste generation.

Så er der også noget andet i forbindelse med det, der blev talt om ved Ballum og Rejsby: man burde måske under udvalgsbehandlingen se på byggehøjderne. I gamle dage byggede man gårdene ude ved havet på varf. Der kunne måske være anledning til at påbyde visse bestemte byggehøjder, så man sikrede sig imod de oversvømmelser, som nødvendigvis kommer. Når dette er sagt, vil jeg kun tilføje, at jeg er meget taknemlig for, at der i bemærkningerne henvises til den planlagte bygning af et fremskudt dige ved Højer, og at ministeren annoncerer et lovforslag.

Selvfølge må man, som det er blevet nævnt her, afvente forbundsregeringen i Bonns stillingtagen til de 12 km mellem grænsen og Hindenburgdæmningen, men om man ligefrem, som hr. Ingomar Petersen gav udtryk for, nu skal gå hen og lægge pres på forbundsregeringen i Bonn, ved jeg ikke; det er nok et lidt voldsomt udtryk, for de skal da allerførst have lov til at se sig om nede i Bonn, inden de griber i lommen og kommer med glade bevillinger.

Hvad angår Slesvig-Holsten, synes jeg, ministeren — og det gør nu også Bonn — har handlet absolut rigtigt. Vi må vist vise forståelse for, at landet Slesvig-Holsten ikke kan ændre sin prioriteringsplan for befæstningen mellem Hindenburgdæmningen og Hamburg, men på den anden side synes jeg, at vi skal tage det som et godt tegn, at ministerpræsident Stoltenberg har lovet ministeren at gøre alt, hvad han kan for at fremme sagen i Bonn. Med det gode forhold, som har udviklet sig mellem Danmark og Tyskland, regner jeg faktisk med, at man nede i Bonn vil sige: alene for dette gode samarbejdes skyld vil vi, selv om det ikke er absolut nødvendigt for os, skynde os at hjælpe, så at denne fornuftige plan kan blive virkelighed.

Steen Folke (VS):

Da vores ordfører i denne sag, hr. Sigs-gaard, ikke kan være til stede, skal jeg ganske kort sige, at VS støtter dette lovforslag til hurtig vedtagelse. Situationerne i forbindelse med stormfloderne i januar viste jo, at sikkerheden i området på forskellige punkter i meget høj grad er mangelfuld, det gælder varsling, det gælder manglende evakueringsplaner, og det gælder altså digernes styrke, herunder spørgsmålet, om de har en tilstrækkelig højde. Dette forslag, som altså er det første, der kommer nu, til at udbedre forholdene og give større sikkerhed, mener vi er et rigtigt om end i sig selv beskedent forslag. Der er forskellige mere tekniske spørgsmål i forbindelse med forslaget, bl. a. om vedligeholdelse af fløjdiget, som vi vil tage op i udvalgsarbejdet.

Poul Mortensen (S):

Folk, der ændrer standpunkt, har jeg ikke noget ondt at sige om, særlig når det efter min mening er i gunstig retning. Men ved besigtigelsen af digerne på stedet i afvigte sommer nede i Sønderjylland var man ikke fra fremskridtspartiets medlemmer og fra hr. Dohrmann, som er ordfører for fremskridtspartiet, særlig varm for de synspunkter, som de lokale myndigheder, altså amtsråd, byråd og det nedsatte udvalg, havde; der skulle altså nær en katastrofe til, før man fra fremskridtspartiets og hr. Dohrmanns side ændrede standpunkt med hensyn til at kunne gå ind for de lokale synspunkter. Det synes jeg er værd at bemærke, og derfor kan jeg kun sige, at jeg er glad for, at man nu har ændret standpunkt af hensyn til den gode sag; det siger jeg til lykke med.

Karl Nielsen (S):

Jeg vil også gerne takke ministeren for den hurtighed, hvormed ministeren har handlet i hele digesikringsprojektet på den sydvestjyske vestkyst.

Det foreliggende forslag omhandler forstærkning af Ribediget og anlæg af visse veje. Jeg anser digesikringsprojektet for meget tilfredsstillende, idet faren for oversvømmelse herefter er betydelig nedsat.

Ifølge bemærkningerne til forslaget vil hele anlægsudgiften beløbe sig til ca. 83 mill. kr. Heraf udreder staten 60 pct., resten for-

deles med $\frac{2}{3}$ til amtskommunen og $\frac{1}{3}$ til kommunerne. Det er denne fordeling, jeg ikke finder helt rimelig, idet det vil betyde, at Ribe amtskommune skal betale ca. 20 mill. kr., og eksempelvis skal alene Ribe kommune betale 11 mill. kr. Dette vil både for amtskommunen og i særdeleshed for Ribe kommune være en stor økonomisk belastning. Ribe amtskommune har allerede i dag en meget høj skatteprocent; jeg mener, det er den fjerdehøjeste her i landet. Ribe kommune har i dag den højeste skatteprocent i Ribe amt og den niendehøjeste her i landet. Hvis Ribe kommune alene skal betale 11 mill. kr., vil det efter de oplysninger, jeg har, betyde, at skatteprocenten stiger yderligere med en halv til en hel procent i de første år efter, at arbejdet er udført, hvis man går ud fra, at de 11 mill. kr. skal lånefinansieres på normale vilkår.

Jeg synes, det er en uholdbar situation at sætte denne egne befolkning i, når vi ydermere ved, at indtægtsgrundlaget i Ribe og i Sønderjyllands amter ligger 6-10 pct. under landsgennemsnittet.

Jeg håber derfor, at de betragtninger, jeg her har fremført, vil indgå i det forestående udvalgsarbejde, således at byrdefordelingen kan blive ændret til gunst ikke mindst for Ribe kommune.

Ministeren for offentlige arbejder (Niels Matthiasen):

Jeg takker for den tilslutning, der fra alle sider er givet til dette lovforslag, og jeg skal gøre nogle enkelte bemærkninger om de forskellige ting.

Hr. Ivar Hansen og flere andre lagde ud med spørgsmålet om udgifterne til digerne, om det ikke ville være rimeligt, at staten påtog sig en højere andel eller betalte digeforstærkningen. Jeg vil gerne sige, at spørgsmålet om beskyttelse af kystområder mod oversvømmelse eller nedbrydning jo ikke kun forekommer i Sønderjylland, men mange steder i Danmark, og optræder under mange forskellige former. Vi har digesikringsproblemer, som vi kender dem i Sønderjylland, en række andre steder. Vi har den type problemer, der foreligger på Limfjordstangerne, på tangerne foran Nissum Fjord, på Holmslands Klit, og endelig har vi talrige større og mindre områder langs vore kyster, ikke mindst på vore mange øer, hvor

[Ministeren for offentlige arbejder.]

visse områder med større eller mindre hyppighed sættes delvis under vand, eller hvor arealer og bygninger gradvis forsvinder i havet, efterhånden som kysten nedbrydes.

Derfor må jeg af økonomiske grunde pege på konsekvensen af, at staten generelt skulle overtage det økonomiske ansvar for at gennemføre en sikring mod disse begivenheder eller, hvad der måtte være alternativet, holde de ramte skadesløse. Den gældende lov om diger til beskyttelse mod oversvømmelse fra havet forudsætter, at det er ejerne af de ejendomme, der skal beskyttes, der må udrede udgifterne ved opførelse af et dige, men fra denne hovedregel er der i tidens løb gjort en række vigtige undtagelser, hvor staten efter konkret vurdering af forholdene er trådt til. Det er omfanget og karakteren af de interesser, der skal beskyttes, der kan føre til, at de offentlige kasser træder til.

De diger, der er anlagt i det sydvestjyske område i tiden 1910-1930, er blevet anlagt med statsstøtte, og det fremgår af lovforslagets bemærkninger, hvilke eksempler der findes. Jeg mener, at der stadig kan være opgaver at løse. Jeg mener, det er rigtigt, at staten deltager i udredningen af anlægsudgifterne, f. eks. som det sker i Sønderjylland, også med den fordelingsordning, der er truffet aftale om med Ribe amt og Sønderjyllands amt. Der er fuldkommen enighed om denne ordning, og jeg har heller ikke senere hørt fra nogen af amtsrådene, at denne ordning ikke skulle stå ved magt.

Det, jeg synes der kunne være rimelighed i man bl. a. drøftede, er selvfølgelig dette, om man på en eller anden måde skaffede et langstrakt lån for ikke at påvirke selve den lokale befolkning for kraftigt i en kortere periode, og her er en ting, man nok skulle tage op.

I spørgsmålet om afvandingen i Ribeområdet er der jo også et indvandsproblem. Det kan lade sig løse på flere måder, sådan som det naturligvis også er tilfældet nede i Tønder Marsk, og man er altså inde i en vurdering. I stormflodsudvalgets betænkning er der lagt op til et valg mellem digeforstærkning og anlæg af et tilbagetrukket dige. Digeforstærkningen anbefales, bl. a. fordi man herved også kunne skabe de bedste forudsætninger for den ønskelige afvan-

ding af Ribemarsken, som det hedder ordret. Derfor tror jeg ikke, at det er rigtigt, at den valgte digesikkerhedsløsning i Ribe Marsk ikke skulle skabe gode forudsætninger for indvandsproblemet's løsning også.

I øvrigt gælder det vel i denne henseende som i andre, at man må begynde et sted. Landbrugsministeriet har sat sagen om indvandsproblemet's løsning i bero på valg af digesikkerhedsløsning, og når dette er vedtaget, kan vi gå i gang med at finde ud af, hvilken afvandsløsning der kan ske i Ribe amt. Naturligvis kan det under en detailprojektering af digeanlægget blive aktuelt at samordne dette med de foranstaltninger, man ønsker at træffe til en løsning af indvandsproblemet, sammen med landbrugsministeriet.

Også hr. Dohrmann kan jeg takke for tilslutning, jeg tror for første gang i noget tilfælde, men med den form for tilslutning og de bemærkninger, der faldt, kunne man såmænd godt have ønsket sig at være den foruden, for når hr. Dohrmann siger, at vejen fra Sønderjylland til minister og embedsmænd er lang og trang, er det, hvad jeg vil karakterisere som en lodret usandhed. Jeg har i den tid, jeg har beskæftiget mig med disse ting, fra det øjeblik stormflodsbetænkningen kom, adskillige gange været i Sønderjylland, jeg har set tingene på stedet, jeg har forhandlet med de sønderjyske amtsråd. Der er ikke noget som helst, der er blevet forsinket. Derfor kunne vi bebude dette lovforslag allerede i åbningstalen og fremsætte det nu, og når der ikke foreligger et forslag om Højerdiget, skyldes det ganske simpelt, at Sønderjyllands amtsråd ønskede en udsættelse, fordi der var nogle nye undersøgelser, man ville i gang med. Dette og intet andet er sandheden om dette, og så behøver man ikke at prøve på at få nogle billige stemmer i Sønderjylland på den konto.

Så skal jeg sige til hr. Ingomar Petersen i spørgsmålet om, hvem der skal bestemme, og sikkerhedsgrundlaget, at når vi går ud fra de 200 år som det afgørende, er det, fordi man regner med, at det efter forstærkningen skulle have en styrke til en middeltidsafstand på 200 år; efter de beregninger, der danner basis for fastsættelsen af denne middeltidsafstand, vil vandstanden den 3. januar i år svare til den, der vil indtræde med et mellemrum på 80-90 år, og lovför-

[Ministeren for offentlige arbejder.]

slagets forstærkning er altså ganske betragteligt større end den, der skal til for at modstå en stormflod som den i januar. Dertil kommer, at de beregninger, som er anvendt til at udfinde middeltidsafstanden, fører til, at Højer dige og Ribe dige kan siges at svare til en middeltidsafstand på henholdsvis omkring 30-40 år. Disse beregninger er for at sige det kort på den sikre side, da digerne heldigvis modstod vandpresset, selv om vandstanden som sagt svarede til en middeltidsafstand på 80-90 år. Jeg skal ikke gå ind i disse enkeltheder — det kan vi gøre i udvalget — men blot slå fast, at det efter min opfattelse er betryggende, at de i praksis har vist sig at være på den sikre side, hvad de også bør være.

Spørgsmålet om, hvem der skulle eje forlandet i det øjeblik, digerne blev udbygget, har jo givet anledning til flere diskussioner. Det har hidtil været sådan, at det er jordlovsudvalget, der ejer og administrerer det. Dertil kommer, at mange af disse områder dels er svære at komme til, dels ikke er egnet til egentlig landbrug drift, men kun til kvægavl på lejebetingelser. I forbindelse med det, som fru Kristine Heltberg sagde om § 12, stk. 1, hvor det bestemmes, at der ikke uden tilladelse fra ministeren for offentlige arbejder må udbygges dér, vil jeg gøre opmærksom på, at det hører sammen med stk. 2, der går ud på, at disse afgrænsninger foretages i samarbejde med de lokale myndigheder — jeg skal i øvrigt senere komme tilbage til det.

Hr. Burgdorf spurgte om de øvrige dige. Det er jo rigtigt, at der er nogle problemer med andre dige end dem, som beskytter Ribe Marsk og Tønder Marsk, som var hårdest angrebet den 3. januar. Det er et spørgsmål, om de skal istandsættes igen. Man har allerede de fleste steder udbedret skaderne på så god en måde, som man kan gøre det på denne årstid. Det betyder naturligvis, at man senere, når sommeren kommer, kan udbygge dem bedre, indtil man kommer i gang med dels den rigtige forstærkning, dels et fremskudt dige i Tønder Marsk. Man må regne med, at der er afsløret en række svagheder i digerne, som man vil søge at afhjælpe, og det må anses for sandsynligt, at der vil fremkomme forslag om en forbedring af visse strækninger i forhold til

tilstanden før den 3. januar. Det er man i øjeblikket ved at undersøge, og et endeligt svar kan vi ikke give, førend gennemgangen og vurderingen af de skete skader er foretaget.

Så er der de steder, hvor der ingen digebeskyttelse var, der er blevet nævnt områderne ved Koldby og Bådsbøl i nærheden af Ballum. Når der intet dige var her, skyldes det den omstændighed, at der ikke hidtil har været tilslutning til at bygge et dige, fordi det har været for dyrt i forhold til de værdier, der skulle beskyttes. Sønderjyllands amtsråd foretager en ny gennemgang af hele området. Jeg skal ikke kunne sige, hvad der kommer ud af det, men dette er en helt anden sag end en beskyttelse af Ribe og Tønder byer. Området ved Ballum lader sig klart afgrænse, og det er altså en opgave, til hvis løsning initiativet må tages lokalt.

Så skal jeg vende tilbage til det af fru Kristine Heltberg angående § 12 rejste spørgsmål om at bygge inden for de beskyttede områder, hvor det hedder, at der ikke må bygges, medmindre bebyggelsen er erhvervsmæssigt nødvendig for den pågældende ejendoms drift som landbrugsejendom. Det samme gælder om ombygning og tilbygning til bestående bebyggelse. Baggrunden for denne tilføjelse er, at man vil undgå problemer som følge af, at der pludselig opstår vældige områder med sommerhuse eller fritidsboliger el. lign. Derfor må vi have nogle bestemmelser, men disse regler skal fastsættes efter forhandling med Ribe amtskommune og de vedkommende kommuner i det omhandlede område, hvorefter man lader indskrænkningerne bekendtgøre offentligt.

Jeg kan sige om forhandlingerne med tyskerne, som flere har været inde på, at vi havde disse forhandlinger på det møde den 22. januar, hvor vi nedsatte et teknisk udvalg på 3 mand fra henholdsvis slesvig-holstensk og dansk side. Disse skulle udarbejde proceduren for, hvordan man hurtigst muligt kunne gå frem. Forhandlingerne med ministerpræsident Stoltenberg førte til, som det er blevet gengivet af hr. Jes Schmidt, at man ikke kunne ændre prioriteringen, men måtte fremskaffe ny kapital, og at man var afhængig af forhandlingerne i Bonn. Dette er ministerpræsident Stoltenberg gået videre med i Bonn. Vi har samtidig instrueret

[Ministeren for offentlige arbejder.]

vores ambassadør i Bonn om at henvende sig på rette sted og fremlægge vores synspunkter og vore ønsker i denne sag. Vi har ydermere tilføjet, at hvis det er ønskeligt på noget tidspunkt under forhandlingerne, er jeg parat til med kortest muligt varsel at rejse ned og deltage i sådanne forhandlinger. Men jeg vil nok sige, at når det drejer sig om forhandlinger mellem to lande, er det meget forlangt, at de skulle være ført til ende fra den 22. januar til den 20. februar; det tror jeg ville være ret usædvanligt. Jeg tror ikke, man på noget punkt kan sige, at dette ikke fremmes mest muligt, og det vil det også fortsat blive.

Så skal jeg kun gøre den bemærkning til hr. Steen Folke, som jeg ellers kan takke for tilslutningen her, at det ikke er rigtigt, når han siger, der var noget galt med evakueringen, med alarmeringsplanen; den blev tværtimod fantastisk dygtigt gennemført under de givne vilkår. Vanskeligheden ville være opstået, hvis diget var blevet gennembrudt, men selve den indsats, der blev ydet fra lokalt hold, af hjemmeværn, af politi, af de offentlige myndigheder i det hele taget dernede, var jo imponerende, og jeg kan da godt sige, at man i den diskussion, der kom umiddelbart efter, måske kunne savne en takkegudstjeneste for, at det gik så godt, som det gjorde.

Så skal jeg ikke gøre flere bemærkninger, men blot tilsige udvalget — og jeg forstår, det bliver et kort udvalgsarbejde — de hurtigst mulige svar; vi vil fremme sagen mest muligt fra ministeriet for offentlige arbejders side.

Erik Andersen (S):

Fremskridtspartiets ordfører i denne sag, hr. Dohrmann, omtalte fremskridtspartiets møde med Sønderjyllands amtsborgmester m. fl. og ligesom skosede de øvrige folketingsmedlemmer for manglende deltagelse på trods af indbydelse. Dertil vil jeg gerne sige, at det jo ikke nødvendigvis behøver at betyde manglende interesse for sagen, men lige så vel kan skyldes den omstændighed, at vi og i hvert fald de sønderjyske folketingsmedlemmer ikke på noget tidspunkt har været i tvivl om Sønderjyllands amtskommunes mening og holdning til disse problemer og deres løsning. Det kunne hr.

Dohrmann og hans parti også meget let have erkyndiget sig om, uden at man behøvede at ulejlige amtsborgmesteren og hans embedsmænd herover. Hr. Dohrmanns opmærksomhed bør måske henledes på tidligere forhandlinger i dette høje ting om kystsikringsproblemerne, og det kan læses i Folketings-tidende 1972-73, sp. 5926-5933. Det vil vise, at min holdning til disse problemers løsning ikke — måske i modsætning til visse andre partiers i dette ting — har ændret sig i de seneste måneder.

Jeg vil også gerne meget skarpt tilbagevise hr. Steen Folkes omtale af manglende evakueringsplaner. Som tidligere nævnt har netop stormfloderne i denne vinter bevist, at disse planer eksisterer og kan fungere.

Dohrmann (FP):

Når jeg siger, at vejen til ministeren og hans embedsmænd er lang og trang, skyldes det, at jeg er næsten helt overbevist om, at såfremt der ikke var opstået de omtalte katastrofesituationer i januar, havde vi aldrig fået det fremskudte dige trods en enstemmig indstilling fra de lokale myndigheder.

Så siger ministeren, at han hellere havde set, at fremskridtspartiet ikke havde givet sin tilslutning. Må jeg fortsætte i samme spor og sige, at ministerens deltagelse i fjernsynsudsendelsen nede i Sønderjylland, hvor samtlige eller næsten samtlige sagde tak og man bukkede og skrabede, fordi ministeren havde bevæget sig ned til den landsdel, det føler jeg overhovedet ingen grund til at sige tak for, for det er simpelt hen ministerens pligt. Ministeren er ikke bare minister for København og kulturelle anliggender, han er minister for hele landet.

Derudover har jeg et par enkelte bemærkninger bl. a. til hr. Erik Andersen og hr. Poul Mortensen. Når vi ikke før katastrofesituationen har givet vores fulde tilslutning, hænger det sammen med, at vi i enhver sag prøver på at sætte os så godt som muligt ind i de sager, vi skal behandle. Derfor fandt vi det nødvendigt, at vi inviterede amtsborgmesteren og nogle sagkyndige derover. Vi fik en god orientering, og der lå ingen kritik i mine bemærkninger, som hr. Erik Andersen sagde. Jeg sagde udtrykkelig, at jeg ikke håbede, det var udtryk for en ringe interesse for sagen, ligesom jeg sagde, at nogle

[Dohrmann.]

ikke havde behov for denne orientering, fordi de var orienteret i forvejen.

Der er aldeles ingen grund til, at vi her begynder at grave grøfter om ting, vi nu er hundrede procent enige i, men jeg er nødt til endnu en gang at pointere — og det er med henblik på de besparelser, man hele tiden henviser til vi har foreslået — at vi ikke betragter en udbygning af administrationsbygningen i Lemvig som en kystsikring, tværtimod er der mange ting, der tyder på, at nogle af de penge nok burde anvendes i Tønder i stedet for.

Ingomar Petersen (RV):

Når hr. Dohrmann kommer med så uberegtigede angreb på ministeren, føler jeg trang til at sige et par ord. Som medlem af Sønderjyllands amtsråd har jeg fulgt denne sag i mange år, og der har ikke været nogen uvilje under nogen form fra ministerens side mod at tale med os dernede. Hvis der en overgang har været lidt besværligheder, har det været fra folketingets trafikudvalg, men aldrig fra ministerens side. Når vi har ønsket at tale med ministeren, har vi altid været velkomne, og når vi har bedt ministeren om at komme ned til os, er ministeren altid velvilligt kommet derned.

Jeg kan godt forstå, at fremskridtspartiet havde behov for orientering i denne sag og bad den sønderjyske amtsborgmester om at komme, for hr. Dohrmanns udtalelser her fra denne talerstol om samarbejdet med ministeriet beviser i højeste grad et behov for orientering. Jeg synes ikke, man skal udtale sig om ting, man ingen forstand har på.

Så vil jeg gerne sige, at når jeg ligesom presser lidt på med forhandlingerne med Bonn, skønt jeg ved, at ministeren gør et meget stort arbejde, skyldes det, at der er det problem i det, at det gerne skulle være et fælles projekt, som udføres nogenlunde på samme tid, fordi der er mulighed for tilskud og lån fra EF-fonden. Derfor har vi også en meget stor økonomisk interesse i Danmark i, at tyskerne beslutter sig hurtigt. Om deres fremskudte dige måske så kom et år bag efter færdiggørelsen af vores, gjorde ikke så meget, med den prioritering, de har. Men det er væsentligt for os, for den sønderjyske befolkning, at vi kan træffe en beslutning i

denne folketingssamling. Jeg ved, det tager tid at udarbejde et lovforslag, som derefter skal behandles i tinget. Derfor vil jeg meget henstille — og jeg ved også, at ministeren gør det over for Bonn — at vi får en afklaring så hurtigt som muligt.

Burgdorf (KF):

Jeg ville egentlig ikke have taget ordet i denne omgang, for jeg synes ikke, der er grund til det, men hr. Dohrmanns provokerende udtalelser både i tonefald og indhold kalder mig herop.

For det første må jeg sige, at det sikkert udmærkede møde, man havde, fordi man trængte til nogle informationer, med Sønderjyllands amtsborgmester, har jeg aldrig fået nogen indbydelse til, men jeg tror nu heller ikke, jeg havde haft brug for at komme, for jeg kendte udmærket de problemer i forvejen. Jeg kan bare ikke rigtig tage det, når hr. Dohrmann i den grad bedyrer fremskridtspartiets fantastisk store interesse for hele digeproblemet. Jeg mindes tydeligt, da trafikudvalget i sommer var på digerne og også på Højer sluse, hvor hr. Dohrmann også var med, hvor lærkerne sang og solen skinnede og havet var langt væk; da var der sandelig ikke brug for at gøre en indsats, det var hr. Dohrmanns udtalelser dengang. Men det er da klart, man kan da få en anden mening.

Poul Mortensen (S):

Nu bebrejder hr. Dohrmann hr. Erik Andersen og undertegnede, at vi er fremkommet med nogle påtaler, og at vi ikke deltog i dette møde, som fremskridtspartiet havde med amtsborgmestrene og nogle andre herovre i København.

Nu ynder fremskridtspartiet jo at hævde, at man skal undgå at få yderligere offentlige udgifter ind i billedet. Ja men det koster altså, hver gang man tilkalder nogen fra et bestemt område. Jeg siger ikke dermed, at man ikke skal gøre det, men hvis man har et så fyldigt materiale som det, trafikudvalget og folketingets medlemmer fik tilsendt fra Sønderjyllands amtskommune, var det fuldstændig unødvendigt og fuldstændig unødvendige udgifter.

Jeg var i modsætning måske til hr. Burgdorf også inviteret til dette møde, men vi havde et efter min mening meget vigtigere

[Poul Mørtensen.]

møde i den socialdemokratiske gruppe angående andre spørgsmål, og derfor var min udeblivelse berettiget efter min egen mening. Når man så mange gange taler om besparelser, var der måske her en lille grund til at overveje, om ikke man skal spekulere en lille smule over, hvor man vil have besparelserne; her afstedkom man en ulejlighed og nogle offentlige udgifter, som i hvert tilfælde efter min mening ikke svarede til det, man måske fik ud af det møde.

Formanden:

Da jeg forstår, at der er flere, der ønsker ordet, minder jeg om, at det, der er til behandling, er forslag til lov om forstærkning af Ribe dige og anlæg af veje langs nogle diger.

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

Jeg forstår det på den måde, at gammel-partierne stille og roligt har siddet her i 12 år og ventet på, at dette stormflodsudvalg skal afgive sin betænkning, og som ikke engang er nået til enighed. Derfor ønskede vi nogle yderligere informationer fra lokale myndigheder, men det er man imod, man er imod, at vi har prøvet på at sætte os ind i de forskellige ting. Man bebrejder os, at vi nu tilslutter os dette fornuftige forslag — for det er et af de gode forslag i modsætning til langt de fleste af de andre forslag, som vi her bliver præsenteret for — det er skamligt; hr. Burgdorf holdt sig ikke engang til sandheden. Jeg gentager: det er da tåbeligt at diskutere ting, vi er 100 pct. enige om skal gennemføres.

Ivar Hansen (V):

Det kunne naturligvis være fristende i denne drøftelse at tage fat på at analysere, hvorfor stormflodsudvalget var så længe undervejs med sin betænkning, og det kunne være fristende at tage fat på en drøftelse af, hvorfor vi ikke for flere år siden kom i gang med den digesikring, som vi nu drøfter, men jeg ser ikke, at det er særlig væsentligt nu. Nu må opgaven da være at koncentrere sig om at få en løsning på problemerne så hurtigt som muligt.

Derfor vil jeg bede ministeren om en yderligere uddybning af det svar, der blev

givet før. Jeg nævnte i mit indlæg, at hvis resultatet bliver af det næstkommende lovforslag, at Højer får et fremskudt dige, vil det indebære, at indvands- eller bagvandsproblemerne, hvad man nu vil sige, bliver løst i det samme projekt. Jeg fremhævede, at der i Ribemarskområdet er de samme problemer med bagvandet eller indvandet, og derfor vil jeg gerne spørge ministeren, om ministeren positivt vil være med under udvalgsarbejdet i drøftelserne af, hvorvidt vi kan få dette problem løst i sammenhæng med det lovforslag, vi nu behandler. Det er klart, at der dér er to alternative muligheder: det er enten et fremskudt dige også ved Ribe eller det, jeg betragter som den mest nærliggende løsning, nemlig etablering af højvandspumper i det projekt, vi nu skal behandle. Jeg vil gerne spørge ministeren, om der er mulighed for en positiv medvirken fra ministeren og fra regeringens side til at tage den del af problematikken op i denne sammenhæng.

Ministeren for offentlige arbejder (Niels Matthiasen):

Det kan jeg give et positivt svar på. I det øjeblik vi i udvalget kan blive enige om Ribediget og kan se, at det får det forløb, vi venter, vil det være naturligt straks at gå i forbindelse med landbrugsministeriet og bede dem gå ind i forhandlingerne om bl. a. indvandsproblemerne, og dermed skulle vi altså kunne knytte løsningerne sammen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til udvalget om offentlige arbejder. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen:

Fra medlem af folketinget *Ritt Bjerregaard*, der har haft orlov på grund af midlertidig udsendelse i offentligt hverv, har jeg

[Formanden.]

modtaget meddelelse om, at hun fra og med den 23. februar atter kan give møde i tinget. Stedfortræderens, *Dalskov Andersens*, hverv som midlertidigt medlem af folketinget ophører fra nævnte dato at regne.

Medlemmer af folketinget Steen Folke, Hanne Reintoft og Ebba Strange har meddelt mig, at de ønsker til socialministeren at stille følgende:

Forespørgsel.

„Hvad kan ministeren oplyse om de problemer, der opstår for brugerne af det sociale system efter bistandslovens ikrafttræden den 1. april 1976?“

(Foresp. nr. XIII).

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Markedsudvalget (20/2 76):

Udtræder: Hilmar Baunsgaard

Nyt medl.: Aase Olesen

Det politisk-økonomiske udvalg (20/2 76):

Udtræder: Wamberg

Nyt medl.: Brusvang

Skatte- og afgiftsudv. (20/2 76):

Udtræder: Voigt

Ny stedf.: Jørgen Junior

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 24. februar kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål om fremme af forespørgsel til socialministeren af Steen Folke m. fl.*

2) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om Danmarks biblioteksskole.

3) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om voldgift i tvistigheder angående handel med husdyr.

4) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af auktionslederloven.

5) *Fortsættelse af anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af forskellige skattelove. (Bl. a. om afskrivning på dræningsanlæg).

6) *Anden behandling af:*

Forslag til finanslov for finansåret 1. april 1976-31. marts 1977.

7) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om kommunernes styrelse.

8) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om begrænsning af svovlindhold m. v. i brændsel.

9) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om social bistand. (Ændrede regler for hjælp til uddannelse).

10) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om forsikring mod følger af ulykkestilfælde. (Erhvervs sygdomme og Færøernes overtagelse af ulykkesforsikringsområdet som særanliggende).

11) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om en investeringsfond for Færøerne m. v.

12) *Første behandling af:*

Forslag til lov om bemyndigelse til optagelse af statslån.

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge henviste formanden til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 13.58.